

DEPOPULAREA ȘAPARTOCULUI ÎN PERIOADA COMUNISTĂ

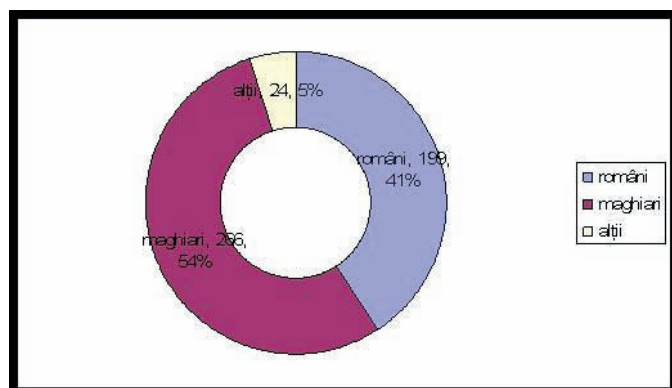
Ion Eugen Sârbu

Șapartocul este o localitate din comuna Albești județul Mureș, care la fel ca alte sate, s-a confruntat în perioada comunistă cu o depopulare masivă. Această depopulare s-a manifestat cu precădere după colectivizare. Fenomenul de depopulare totală sau parțială a unor sate, în perioada comunistă, este bine cunoscut. Mai ales satele care nu se aflau în apropierea unor drumuri naționale sau a unor centre urbane mai importante. Acest fenomen de depopulare și îmbătrânire a localităților rurale nu este specific doar României, ci sa manifestat în general în toată lumea postbelică. Specific României este faptul că unele sate s-au depopulat masiv în urma procesului de colectivizare. Procesul de depopulare a unor localități rurale continuă într-o anumită măsură și astăzi.

Alături de Șapartoc din comuna Albești mai fac parte satele Boiu, Țopa și Jacul Românesc. Șapartocul este un sat izolat, la o distanță de 8 km de centrul administrativ al comunei, iar drumul nu este accesibil decât vara. În ultimele decenii comuniste a cunoscut o depopulare totală. Situația acestei localități este comparabilă cu cea din Jacul Românesc, unde mai sunt doar câțiva locuitori.

Acum 100 de ani satul Șapartoc avea o populație de 550 de locuitori (201 români; 345 maghiari, 4 germani), iar după recensământul din 2002 au fost înregistrați 43 de locuitori. În tot secolul al XX-lea acest sat a avut o populație majoritar maghiară. În secolul anterior maghiarii nu erau atât de numeroși comparativ cu români.

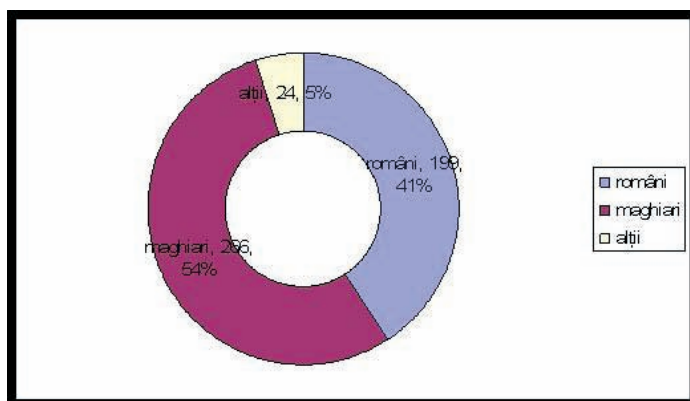
Recensămintele din a doua jumătate a secolului al XIX-lea ne arată că cele două etnii erau sensibil egale. În anul 1850 din 413 de locuitori 200 români, 202 maghiari, 11 țigani¹. Tot în anul 1850 Șapartocul avea 78 de case.

Recensământul din anul 1850

1 *Recensământul din 1850. Transilvania, ediția a II-a*, în *Studia Censualia Transilvanica*, Presa Universitară Clujană, 2004, p. 356-359.

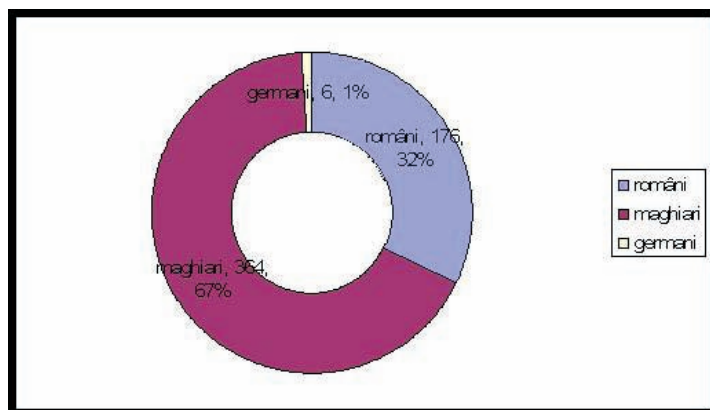
În trei decenii raportul s-a schimbat simțitor în favoarea maghiarilor. Deja în 1880 dintr-o populație de 449 locuitori avem: 199 români, 226 maghiari, 6 germani, 4 alții, 14 limbă maternă necunoscută².

Recensământul din anul 1880

Procentul a crescut mult în favoarea maghiarilor în perioada interbelică. În ciuda faptului că populația a crescut numărul românilor s-a redus comparativ cu ultimele decenii ale secolului al XIX-lea.

Cea mai mare diferență se înregistrează în anul 1941 când dintr-o populație de 546 de locuitori avem 176 români, 346 maghiari, 6 germani³.

Recensământul din anul 1941

Sub aspect confesional existau 3 biserici una ortodoxă, una reformată și una catolică. Românii din Șapartoc erau ortodocși, greco-catolicismul nu a câștigat teren în aceste părți.

În ceea ce privește școala existau în perioada interbelică două școli. Școala de stat cu predare în limba română și școala confesională maghiară. În anul 1942 exista

² *Recensământul din 1880*, în *Studia Censuaria Transsilvanica*, Ed. Staff, Cluj Napoca, 1997, p.244-245.

³ *Monografia Județului Târnava Mare*, 1943, p.357.

o populație școlară destul de numeroasă dacă ne raportăm la dimensiunile satului. La școala cu predare în limba română învățau 50 de elevi, iar la școala confesională maghiară erau înscriși 66 de elevi

În perioada comunistă, dar mai ales după colectivizare satul a cunoscut un proces de depopulare masivă, proces accentuat în anii 70-80 ai secolului trecut.

Sub aspect administrativ până în anul 1962 Șapartocul se afla în comuna Apold. După organizarea administrativă din 1968 a intrat în componența comunei Albești. Vechiul drum care lega Șapartocul de Sighișoara nu a mai fost întreținut (drumul orașului sau calea Sighișorii). Legătura satului cu centrul administrative este făcută și astăzi pe un drum inaccesibil cu mijloacele de transport moderne, mai ales iarna. Nici cu fostul centru administrativ, Apold, nu există o legătură mai bună, tot un drum de hotar.

Dintr-un document, aflat la primăria comunei Albești, referitor la date statistice privind populația, lista întreprinderilor și a instituțiilor reiese situația existentă în sat în anul 1973⁴. Pentru o imagine generală a localității în anul 1973 am redat aproape integral acest document

I. Populația

1. Total populație	384
2. Număr familii	121
3. Număr gospodării	110
4. Număr flotanți	–
5. Sporul natural în ultimii 10 ani	67
6. Sporul migratoriu în ultimii 10 ani	24
7. Numărul salariaților pe ramurile sc. naționale	
• Industrie	26
• Agricultură	41
8. Numărul membrilor cooperativelor meșteșugărești	1
9. Numărul membrilor cooperativelor de producție	253
• din care apti pentru muncă	104
• din care lucrează efectiv	86
10. Numărul activilor în deplasare din alte localități	–
11. Numărul activilor în deplasare spre alte localități	–

II. Lista unităților de pe teritoriul localității Șapartoc :

Școala generală de 4. ani
Cooperative de consum Șapartoc
Agenția PTTR
Căminul cultural

4 Arhiva Primăriei Albești, jud. Mureș, *Recensământul populației 1973*.

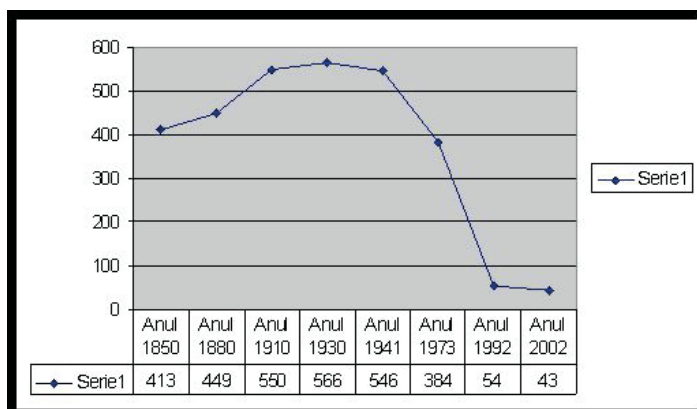
Din datele de mai sus se poate observa că populația s-a diminuat considerabil față de perioada interbelică, însă totuși localitatea avea încă instituții active și o oarecare activitate economică. Se mai poate observa că pentru autoritățile comuniste cele trei biserici din sat un existau, ele nu apar în nici un fel în această statistică.

Din anii '70 ai secolului trecut și până în anul 2002, de când avem ultimul recensământ satul a suferit transformări dramatice.

Potrivit recensământului din anul 2002 în Șapartoc mai erau 43 de locuitori dintre care 14 români și 29 maghiari⁵. Din cele 110 gospodării, înregistrate în 1973, au mai rămas în anul 2002 doar 25, iar în ceea ce privește populația activă avem înregistrată o singură persoană. Potrivit aceluiași recensământ mai există 79 de case, dar în majoritate sunt nelocuite.

Raportat în procente în anul 2002 a mai rămas 11% din populație față de anul 1973.

În graficul de mai jos se poate observa evoluția populației din Șapartoc în perioada 1850-2002⁶.

După cum se poate vedea o sensibilă scădere a populației se înregistrează încă din perioada interbelică, acest proces accentuându-se în deceniile următoare. În anul 2002 a mai rămas 7,5% din populație față de anul 1930, când se înregistrează cei mai mulți locuitori.

Depopularea masivă a dus și la desființarea școlii din sat care în anul 1976 nu mai funcționa. Cele trei biserici sunt deservite, atunci când este nevoie, de preoți veniți din alte localități. Preotul catolic vine din Sighișoara, cel ortodox din Daia, iar cel reformat din Albești.

Principala cauză a izolării localității este lipsa unei căi de acces, în ciuda faptului că nu se află la o distanță mare de Albești (8 Km). Chiar dacă satul a fost electrificat în anul 1962, lipsa drumului și a unui loc de muncă la oraș i-a determinat pe majoritatea

5 Primăria Albești, jud. Mureș – *Recensământul populației din anul 2002*.

6 Varga, E Arpad, *Erdelyi etnikai es felekezeti statisztikaja I, Kovaszna, Hargita, es Marosmegye, Nepszamlalasi adatok 1850-1992*, Budapest, 1998.

localnicilor să părăsească satul și să se stabilească în Sighișoara sau în localitățile învecinate. Suprafața totală a localității este de 675 ha, din care intravilan 27 ha, însă astăzi nu mai face aproape nimeni agricultură⁷. Populația rămasă astăzi este aproape în totalitate îmbătrânită.

Acest aspect de părăsire a satelor în favoarea orașului sau a unor localități aflate în imediata apropiere a unor așezări urbane este firesc, însă considerăm că procesul de colectivizare a forțat în bună măsură depopularea satelor. Ruperea legăturilor cu proprietatea privată, cererea de forță de muncă ca urmare a industrializării au fost factori care au grăbit acest fenomen.

THE DEPOPULATION OF SAPARTOC VILLAGE IN THE COMMUNIST ERA

Summary

Sapartoc is an isolated village, situated 8 km away from its administrative centre, Albesti, but the road between them is only accessible in summer.

In the communist era, but especially after collectivization, the village dealt with a process of massive depopulation. This process increased during the 70`s and 80`s of the last century.

During the 20th century the majority of the population in the village was Hungarian. The census made in the second half of the 19th century shows that the two ethnics are almost equal (in 1850 there were 413 villagers: 200 Romanians, 202 Hungarians, 11 gypsies)

One hundred years ago, the Sapartoc village had a population of 550 villagers (201 Romanians, 345 Hungarians, 4 Germans), but after the 2002 census there were only 43 villagers left.

7 Primăria Albești, jud. Mureș – Biroul agricol.

